

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Diplomski studij Hrvatskoga jezika i književnosti i Engleskoga jezika i
književnosti

Vanja Luketić

Pogreške u učeničkim pismenim radovima

Diplomski rad

Mentorica: doc. dr. sc. Vesna Bjedov

Osijek, 2016.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za hrvatski jezik i književnost / Katedra za metodike i metodologiju
znanstveno-istraživačkoga rada nastave jezika i književnosti

Diplomski studij Hrvatskoga jezika i književnosti i Engleskoga jezika i
književnosti

Vanja Luketić

Pogreške u učeničkim pismenim radovima

Diplomski rad

Humanističke znanosti, interdisciplinarne humanističke znanosti, metodike
nastavnih predmeta humanističkih znanosti

Mentorica: doc. dr. sc. Vesna Bjedov

Osijek, 2016.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	1
SAŽETAK.....	3
1. UVOD	4
2. PISMENO STVARALAŠTVO UČENIKA.....	5
3. POGREŠKE U UČENIČKIM RADOVIMA – DEFINICIJA I POJMOVNO RAZGRANIČENJE	7
4. VRSTE POGREŠAKA	8
4.1. Jezične pogreške	8
4.1.1. Gramatičke pogreške	8
4.1.1.1. Morfološke pogreške.....	8
4.1.1.2. Tvorbene pogreške	9
4.1.1.3. Sintaktičke pogreške	9
4.1.2. Leksičke pogreške	10
4.1.3. Stilističke pogreške	10
4.1.4. Pravopisne pogreške	10
4.1.4.1. Čiste pravopisne pogreške.....	10
4.1.4.2. Fonetički i gramatički uvjetovane pravopisne pogreške	10
4.2. Nejezične pogreške.....	11
4.2.1. Sadržajne pogreške	11
4.2.2. Logičke pogreške	11
4.2.3. Kompozicijske pogreške	12
4.2.4. Interpretacijske pogreške	12
5. PREDMET I CILJ RADA.....	13
6. GRADA.....	14
7. REZULTATI I RASPRAVA	15
7.1. Morfološke gramatičke pogreške	15
7.1.1. Nenormativna upotreba glagolskih oblika	15

7.1.2. Nenormativna upotreba padeža (i pripadajućih prijedloga).....	18
7.1.3. Nenormativna upotreba neodređenih zamjenica.....	22
7.1.4. Pogreške u sročnosti (kongruenciji)	24
7.2. Sintaktičke gramatičke pogreške	27
7.2.1. Položaj enklitike u rečenici	27
8. MOGUĆNOSTI UKLANJANJA UČENIČKIH POGREŠAKA	32
9. ZAKLJUČAK	34
10. LITERATURA.....	35
11. IZVORI	37
12. ŽIVOTOPIS	38

SAŽETAK

U ovome se radu razmatra jezična sastavnica pismenih sastavaka učenika završnoga razreda osnovne škole. U prvome se dijelu rada objašnjava uloga i važnost pismenoga stvaralaštva u nastavi hrvatskoga jezika. U istome se dijelu definiraju učeničke pogreške te redom navode i objašnjavaju vrste pogrešaka (prema klasifikaciji Dragutina Rosandića). Na odabranoj građi koju čine 42 učenička pismena sastavka analizirane su gramatičke jezične pogreške – morfološke i sintaktičke: nenormativna upotreba glagolskih oblika, nenormativna upotreba padeža, nenormativna upotreba neodređenih zamjenica, pogreške u sročnosti te položaj enklitike u rečenici. Cilj je bio utvrditi čestoću navedenih jezičnih pogrešaka u pismenim sastavcima učenika osmih razreda osnovne škole. Na temelju provedenoga istraživanja u 8 je pismenih sastavaka zabilježena nenormativna upotreba glagolskih oblika, u 12 je radova zabilježena nenormativna upotreba padeža, u 2 je rada zabilježeno pogrešno pisanje neodređenih zamjenica, u 11 je radova razvidno odstupanje od pravila o sročnosti te je u 38 radova zabilježen pogrešan položaj enklitike u rečenici.

KLJUČNE RIJEČI: pismeno stvaralaštvo, pogreške, gramatika, morfologija, sintaksa

1. UVOD

U ovome će se radu razmatrati gramatičke pogreške u učeničkim pismenim radovima i to pismenim sastavcima učenika osmih razreda osnovne škole. U prvome će se dijelu rada izložiti različiti teorijski pogledi na pismeno stvaralaštvo i njegovu ulogu u nastavi hrvatskoga jezika te će se govoriti i o teorijskom aspektu učeničkih pogrešaka. Rad je podijeljen na poglavlja i potpoglavlja. Prvo je poglavlje uvodno. U drugome će se poglavlju govoriti o pismenome stvaralaštvu učenika kao važnoj sastavnici nastave hrvatskoga jezika. U trećemu će se poglavlju navesti teorijski aspekti i definicije učeničkih pogrešaka, a u četvrtome će poglavlju biti nabrojane, razvrstane u skupine i objašnjene različite vrste učeničkih pogrešaka. Nakon tih isključivo teorijskih poglavlja, u kojima su tvrdnje potkrijepljene stručnom literaturom autora iz područja nastave hrvatskoga jezika (Dragutin Rosandić, Stjepko Težak), peto i šesto poglavlje govore o predmetu i cilju istraživanja te o građi prikupljenoj za istraživanje. U sedmome su poglavlju izneseni rezultati i rasprava; gramatičke su pogreške iz učeničkih radova izdvojene i nabrojane u tablicama i primjerima te objašnjene (o svakoj se skupini pogrešaka govori u zasebnome potpoglavlju). Tvrdnje o počinjenim pogreškama i ispravci pogrešaka potkrijepljeni su trima hrvatskim gramatikama: *Gramatikom hrvatskoga jezika (Priručnik za osnovno jezično obrazovanje)* autora Stjepka Težaka i Stjepana Babića, *Gramatikom hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* autora Josipa Silića i Ive Pranjkovića i *Hrvatskom gramatikom* skupine autora (Barić i suradnici).

2. PISMENO STVARALAŠTVO UČENIKA

Pismeno stvaralaštvo jedna je od najvažnijih sastavnica nastave hrvatskoga jezika. Djeca se, navodi Milas (2007), u školi ne upoznaju s i ne služe samo govornim standardnim jezikom, nego se upoznaju i s jednim potpuno novim medijem za produkciju svojega jezika: s pismom, pisanim jezikom. „Učenje pisanoga jezika (učenje pisanja kao jezične djelatnosti) povezuje se s učenjem govorenja (učenjem govorenoga jezika). U početnoj nastavi jezičnoga izražavanja ne postoje veće razlike između pisanoga i govorenoga jezika. Djeca pišu onako kako govore (poistovjećuju pisani i govoreni jezik). Osamostaljivanje pisanoga jezika započinje svjesno na kraju 2. razreda.“ (Rosandić, 2002:13) Upravo nakon tog osamostaljivanja pisanoga jezika, mogu se proučavati jezične osobitosti tekstova djece školske dobi. Proučava li netko zasebno govorne, a zasebno pisane tekstove učenika, jasno je, tvrdi Milas (2007), da se među njima ne može staviti znak jednakosti. Ne možemo, nastavlja on, na osnovi istraživanja nečijega govornoga teksta tvrditi da znamo koje su osobitosti njegova pisanoga teksta niti obrnuto. Mnogi, kako navodi Karač (2007), smatraju da je dobro pismeno izražavanje prirođeno nekim ljudima i da se pismenost ne može naučiti, dok drugi misle da je to stvar gramatike i pravopisa. Karač (2007) smatra i jedno i drugo pogrešnim navodeći da se pismenost može naučiti, ali se ne može svesti jedino na gramatiku i pravopis. Poznavanje gramatičkih, rečeničnih i pravopisnih pravila samo je, navodi on, uvjet za dobru pismenost. I Rosandić (2002) navodi da pismeno izražavanje na književnom jeziku pretpostavlja poznavanje i primjenu norme toga jezika koja obuhvaća prihvaćene (utvrđene), pravilne, relativno postojeane oblike, načine i sredstva izražavanja (leksička, gramatička, stilistička). Jelaska i Bjedov (2015) napominju kako ovladavanje standardnim idiomom mora biti nadgledano sve dok njegovi govornici ne usvoje ono što su naučili. Sukladno bi se navedenomu dalo zaključiti da su učenici osposobljeni za pismeno stvaralaštvo tada kad su ovladali gramatičkim, rečeničnim i pravopisnim pravilima. Težak (1996), međutim, tvrdi da nije dovoljno učenika staviti u položaj da u pismu tek primjenjuje znanje o gramatičkim i pravopisnim pravilima, nego ga treba upoznati i na teorijskoj razini s pravilima sastavljanja i stiliziranja tekstova, odnosno opskrbiti ga znanjem o teoriji sastavljanja (vrste sastavljanja), tekstovnoj lingvistici (nadrečenično jedinstvo teksta), stilistici (poetska i lingvistička stilistika, funkcionalni stilovi) i retorici (osnove govorništva). Jelaska i Bjedov (2015) tvrde kako je tijekom učenja novih jezičnih jedinica te jedinice najjednostavnije proizvoditi u pismenim zadacima koji su upravo na njih usmjereni, a teže u pisanju sastavaka jer su učenici tada usmjereni i na sadržaj. Karač (2007) stoga tvrdi da „učenike treba strpljivo i smišljeno voditi od prvog razreda nadalje, ostvarujući time kontinuitet učenja i vježbanja u području pismenog

izražavanja i povezivanja nastave pismenosti s nastavom gramatike, pravopisa i književnosti.“ (Karač 2007: 7) Iako nastavnici u radu s učenicima teže izbjegavanju pogrešaka, važno je napomenuti da je jedan od ciljeva nastave hrvatskoga jezika i ohrabriti učenike slobodno se govorno i pismeno izražavati, bez straha od pogrešaka. „Od straha da ne budu ukoreni, ismijani ili čak i kažnjeni zbog pogrešnog govorenja ili pisanja mnogi učenici radije šute, ne pišu ili se izražavaju oskudno, nepotpuno, bojeći se gramatike i pravopisa, koji kao neprijatelji iz zasjede vrebaju u svakom dužem izlaganju ili sastavku.“ (Težak, 1996:41) Težak (1998) navodi primjer nastavnika koji postižu izvrsne rezultate u opismenjavanju učenika, ali isti ti učenici ne dobivaju priznanja za svoje radove. Nastavnici, nastojeći opismeniti sve učenike, naglasak u nastavi stavljaju na vježbe kojima bi učenici stekli formalnu pismenost zasnovanu uglavnom na gramatičko-pravopisnoj pravilnosti. Težak (1998) stoga uspostavlja ljestvicu kriterija za vrednovanje učeničkih stvaralačkih pokušaja prema kojoj treba vrednovati sadržaj (što je stvoreno), oblik (kako je sadržaj oblikovan) i izraz (kako je sadržaj izražen).

3. POGREŠKE U UČENIČKIM RADOVIMA – DEFINICIJA I POJMOVNO RAZGRANIČENJE

Jedan su od sastavnih dijelova učeničkoga pismenoga stvaralaštva i pogreške. Bez obzira na dob učenika i njihovu ovladanost pravilima (gramatičkim, pravopisnim...), određeni je broj pogrešaka gotovo neizbježan. Griješiti je, navodi Težak (1998), ljudski. „Pravilno govoriti naučenim književnim jezikom nije lako i rijetki u tome postižu savršenstvo. Govornikova ili piščeva pretjerana briga za formalnu jezičnu čistoću gdjekad odvlači od misli, od sadržaja, od bitnoga, čak i od istine.“ (Težak, 1998: 77) Govoreći o pismenome stvaralaštvu, Težak (1998) također nabraja mnoge čimbenike koji djeluju na našu usmenu proizvodnju i kojima mi ne možemo (zbog premorenosti, bolesti te ostalih psihičkih i motoričnih razloga) uvijek vladati. Naše jezične pogreške ne moraju stoga uvijek biti plod neznanja i neuvježbanosti. Postavlja se i pitanje kako definirati i što točno smatrati pogreškom¹. „Pogrješkom se smatra svako odstupanje od pravopisne, gramatičke, leksičke i stilističke norme hrvatskoga standardnoga jezika.“ (Visinko, 2013:289) Slično pogreške definira i Rosandić (2002) nazivajući ih još i narušavanjem, odnosno nepoštivanjem norme. Osim jezičnih pogrešaka, Rosandić spominje i omaške (slovne pogreške) koje se također pojavljuju u pisanome jeziku, a nastaju ispuštanjem slova, izostavljanjem riječi i slično. Za razliku od pogrešaka, omaške nisu vezane uz poznavanje i primjenu norme književnoga jezika. „No svako odstupanje treba promatrati u skladu s učenikovom dobi, s njegovim znanjem i razvojem djelatnosti pisanja.“ (Visinko, 2013:289) I Težak (1998) upozorava na razlikovanje pogrešaka koje je učenik morao izbjeći jer je već naučio odgovarajuća pravopisna i gramatička pravila ili pravila o ustroju rečenice, od pogrešaka koje učenik čini zato što još ne poznaje pravila. U skladu s time, on navodi i razlike između lakše i teže pogreške pa težom pogreškom smatra kad učenik ne stavi točku na kraju rečenice ili kad, nakon učenja o vokativu, u rečenici imenicu u vokativu od ostalih dijelova ne odvoji zarezom.

---

¹Jelaska i Bjedov (2015) navode da se jedinice nastale u učeničkoj proizvodnji standardnoga jezika prečesto zovu pogreškama. Autorice u radu *Pogrješke ili promjene – ovladanost odabranim hrvatskim morfosintaktičkim sadržajima učenika završnoga razreda osnovne škole* razlikuju propuste (slučajne jezične pogreške koje imaju uglavnom nejezične čimbenike, poput umora, rastresenosti, napetosti), pogreške (prave jezične pogreške o kojima se može govoriti tek kad je završen jezični razvoj ili njegovo pojedino razdoblje), odstupanja (međujezične osebnosti, jedinice koje se razlikuju od onih u ciljanomu idiomu) i dvojnosti (dvije prihvatljive jezične jedinice koje se usporedno rabe, a obje pripadaju normi).

4. VRSTE POGREŠAKA

U pismenome se stvaralaštvu učenika pojavljuju različite vrste pogrešaka. I Težak (1998) i Rosandić (2002) dijele ih na jezične – pogreške koje nastaju zbog nepoznavanja jezične norme i nejezične – pogreške koje su vezane za izvanjezične sastavnice (sadržaj, logičku organizaciju, interpretaciju sadržaja). Rosandić (2002) jezične pogreške dijeli u nekoliko skupina (podvrsta): gramatičke (morfološke, sintaktičke, tvorbene), leksičke, stilističke i pravopisne, dok Težak (1998) u svojoj podjeli izostavlja leksičke, ali navodi pravogovorne pogreške (koje se, dakako, pojavljuju u govornome stvaralaštvu). Nejezične pogreške, prema Rosandiću (2002), dijele se na sadržajne, logičke, kompozicijske i interpretacijske.

4.1. Jezične pogreške

4.1.1. Gramatičke pogreške

Gramatičkim pogreškama Rosandić (2002) naziva one pogreške koje nastaju narušavanjem gramatičke norme književnoga jezika te ih dijeli na morfološke, tvorbene i sintaktičke, za razliku od Težaka (1998) koji ih dijeli na fonološke, morfološke i sintaktičke. „Morfološke su pogreške vezane uz oblike i vrste riječi, tvorbene uz zakonitosti tvorbe riječi, a sintaktičke uz zakonitosti povezivanja jezičnih jedinica u sintagmu, rečenicu i vezani tekst.“ (Rosandić, 2002: 98)

4.1.1.1. Morfološke pogreške

Unatoč nastavi morfologije koja zauzima značajan dio u nastavi hrvatskoga jezika u osnovnoj školi, morfološke su pogreške još uvijek među učestalijima. „Hrvatska je morfologija kompleksan sustav različitih razina složenosti. Usvajanje takvog sustava dugotrajan je postupak i, iako djeca osnovama morfologije ovladaju rano, u potpunosti se taj sustav usvajaju tek kasnije. Na to upućuju pogrešni oblici koje djeca proizvode i u kasnijim godinama jezičnog usvajanja, u nižim razredima osnovne škole, ali i nakon njih.“ (Hržica, Lice, 2012: 65)

U tablici 1. prikazane su najčešće morfološke pogreške kako ih navodi Rosandić (2002):

Tablica 1. Najčešće morfološke pogreške (prema Dragutinu Rosandiću)

Vrsta pogreške	Primjer(i)
1. nenormativna (nepravilna) upotreba prijedloga	<i>usprkos toga, unatoč toga, kroz razgovor</i>
2. nenormativna upotreba vremena i načina	kondicional (1.l.jd. 1. i 2.l.mn.): <i>ja bi, mi bi, vi bi</i> ; imperativ (2.l.jd.): <i>pi (pij)</i> ; aorist, imperfekt, futur
3. nenormativna upotreba padeža	instrumental sredstva: <i>pišem s olovkom</i> ; vokativ: <i>prijatelj Petrović (prijatelju Petroviću)</i> ; genitiv množine u deklinaciji pridjeva i zamjenica: <i>moji najbolji prijatelja (mojih najboljih prijatelja)</i>
4. nenormativna upotreba komparativa	<i>visočiji, višji, gorji, dobriji, crniji, čišći</i>
5. nenormativna upotreba glagolskog aspekta	<i>pregledavati (pregledati)</i>
6. nenormativna upotreba kategorije određenosti i neodređenosti	određeni pridjev kao imenski predikat: <i>on je marljivi</i> ; neodređeni pridjev u nazivlju: <i>brz vlak (brzi vlak)</i>
7. sročnost (kongruencija)	<i>nekoliko ljudi su došli, dvoje su pisali, trojica su radili, pet učenika nisu bili na izletu</i>

Uobičajena je praksa, navodi Alerić (2006), da se u radovima proučavaju samo česta odstupanja te se izrađuju njihovi popisi jer bilo bi gotovo nemoguće proučavati sve slučajeve odstupanja. I tablica iznad primjer je takvoga popisa, odnosno pregleda najčešćih odstupanja od morfološke norme. „Popisi najčešćih odstupanja od morfološke norme u prošlosti su često nastajali kada se željela odrediti razina usvojenosti morfološke norme osnovnoškolskih i srednjoškolskih učenika, i to na temelju njihovih pisanih radova, najčešće školskih zadaća.“ (Alerić, 2006: 191)

4.1.1.2. Tvorbene pogreške

Tvorbene se pogreške pojavljuju zbog neznanja o tvorbi riječi, jer „tek dobrim poznavanjem tvorbenog procesa i tvorbenih zakona mogu se tvoriti dobre i prihvatljive riječi.“ (Barić i sur., 2005: 290) Prema Rosandiću (2002), tvorbene se pogreške najčešće javljaju u tuđicama: *organizacioni (organizacijski), klasifikacioni (klasifikacijski), patriotist (patriot)* i sl.

4.1.1.3. Sintaktičke pogreške

Sintaktičke su pogreške one počinjene u rečeničnome ustrojstvu. U sintaksi se, navode Barić i suradnici (2005), izlažu pravila o slaganju riječi u rečenice pri čemu je riječ donja, a rečenica gornja granica sintakse. Kao najčešće sintaktičke pogreške Rosandić (2002) navodi redosljed enklitike, red riječi (članova) u rečenici, nenormativnu upotrebu vremena u suodnosu, pleonastičke skupove (*pod uvjetom da, u vrijeme kad*), uporabu sinonimskih konstrukcija i nelogično povezivanje rečenica.

4.1.2. Leksičke pogreške

Prema Rosandiću (2002), leksičke pogreške nastaju narušavanjem leksičke norme, koja se posebno očituje u okviru svakoga funkcionalnoga stila: poslovnoga, znanstvenoga, publicističkoga, razgovornoga i književnoumjetničkoga (beletrističkoga) stila. Takve pogreške najčešće nastaju nefunkcionalnom upotrebom riječi i termina (barbarizama, arhaizama, provincijalizama i sl.), miješanjem leksika različitih funkcionalnih stilova² te nemotiviranom upotrebom frazeologizama. Pojavljivanje je leksičkih pogrešaka u pismenim radovima, nastavlja Rosandić (2002), uvjetovano nepoznavanjem normi i leksika funkcionalnih stilova, a te se pogreške otklanjaju posebnim tipom vježbi (analitičkih i stvaralačkih).

4.1.3. Stilističke pogreške

Stilističke su pogreške one koje nastaju narušavanjem stilističke norme, koja pak traži da se udovolji stilskom jedinstvu, definira Rosandić (2002). Te su pogreške najslabije proučene te se stoga u praksi najslabije otklanjaju. Dije se u dvije skupine: leksičko-stilističke pogreške (stilističke pogreške koje se povezuju uz leksik) i gramatičko-stilističke pogreške (stilističke pogreške koje se povezuju uz gramatiku). Važno je napomenuti da se stilistička pogreška ne može promatrati izolirano te da je za njezino uočavanje (identificiranje) potreban kontekst. Rosandić (2002) kao osobito djelotvoran način za uklanjanje stilističkih pogrešaka navodi stilistički eksperiment povezan sa stilističkom analizom učenikovih pismenih radova.

4.1.4. Pravopisne pogreške

Pravopisne pogreške nastaju narušavanjem pravopisnih pravila, tj. pravopisne norme. Rosandić (2002) razlikuje čiste pravopisne pogreške i pogreške koje su fonetički i gramatički uvjetovanje – kombinirane pogreške.

4.1.4.1. Čiste pravopisne pogreške

Prema Rosandiću (2002), čiste pravopisne pogreške povezuju se uz pravopisna pravila o pisanju velikoga i maloga slova, prilagodbi stranih riječi, sastavljenom i rastavljenom pisanju riječi, rastavljanju riječi na slogove, skraćenica i interpunkcija.

4.1.4.2. Fonetički i gramatički uvjetovane pravopisne pogreške

Fonetički i gramatički uvjetovane, tj. kombinirane pogreške Rosandić (2002) dijeli u tri skupine: one koje se povezuju uz pravila o alternacijama ije/je (prednaglasni položaj

---

²Silić i Pranjković (2007) navode da svaki od funkcionalnih stilova ima svoja pravila, što znači da pravila jednoga funkcionalnog stila nisu pravila drugoga funkcionalnog stila i obrnuto. Ondje gdje postoje ta (sociolingvistička) pravila, postoji i mogućnost „sukoba“ s njima, koji je najčešće rezultat neupućenosti i nepoznavanja pravila. Posebno se to odnosi na nepoznavanje funkcionalnih stilova, na razlike među njima i na njihovu uporabu te se vrlo često čine pogreške na način da se ono što pripada jednome funkcionalnome stilu rabi u drugome funkcionalnome stilu.

korijenskoga sloga, odnos jednine i množine, kraćenje korijenskoga sloga, deminutivi i augmentativi, glagolske izvedenice, sufiksi, komparativ i superlativ, imenice izvedene iz pridjeva, pridjevi izvedeni iz imenica), one koje se povezuju uz jednačenje suglasnika, gubljenje suglasnika i gubljenje samoglasnika (jednačenje suglasnika na granici prefiksa i korijena, na granici korijena i korijena, na granici korijena i sufiksa, na granici proklitike i naglašene riječi; gubljenje suglasnika i samoglasnika na granici korijena i korijena te na granici korijena i sufiksa) te pogreške povezane uz glasovne promjene (palatalizacija, sibilizacija, jotacija, prijelaz, nepostojano *a*, prelaženje *l* u *o*, glas *h*, glasovi *č* i *ć*, *đ* i *dž*). Sve se vrste pravopisnih pogrešaka, nastavlja Rosandić (2002), otklanjaju pravopisno-gramatičkim i ostalim vježbama, a kao najdjelotvorniji tipovi vježbi primjenjuju se diktati, programirane vježbe i algoritmi.

4.2. Nejezične pogreške

4.2.1. Sadržajne pogreške

Sadržajne su pogreške, tvrdi Rosandić (2002), uvjetovane tematskom usmjerenošću teksta. „Tema je, prema učenju tekstovne lingvistike, semantička (značenjska) osnova teksta. U skladu s tim učenjem sadržajnu pogrešku definiramo kao narušavanje semantičkog (značenjskog) jedinstva teksta.“ Rosandić (2002: 102) Rosandić navodi najtipičnije situacije u kojima se očituje sadržajna pogreška: neusklađenost teme i sadržaja, nekonkretnost sadržaja, oskudnost i nepotpunost sadržaja, netočnost sadržaja te činjenične, tj. faktičke pogreške. Uzroci su sadržajnim pogreškama u pismenim radovima nepoznavanje sadržaja, neprimjerenost teme spoznajnim mogućnostima učenika, nemotiviranost za oblikovanje sadržaja te nepoznavanje zakonitosti oblikovanja teksta. Za otklanjanje se tih pogrešaka organiziraju tematsko-sadržajne vježbe, zaključuje Rosandić (2002).

4.2.2. Logičke pogreške

Logičke pogreške nastaju narušavanjem logičkih zakonitosti, navodi Rosandić (2002). Logičke se zakonitosti u oblikovanju teksta, nastavlja on, narušavaju u sljedećim situacijama: ako se sadržaj ne povezuje u jedinstvenu cjelinu, ako se tekstovne jedinice međusobno ne povezuju, ako ne postoji dokazni materijal za tvrdnju (tezu), ako generalizacije nisu izvedene na dovoljnom broju činjenica te ako se pojavljuju pogrešni zaključci i sudovi te pogrešne tvrdnje. „Logičke su pogreške uvjetovane nerazvijenošću sposobnosti logičkoga mišljenja. One se predusreću i otklanjaju posebnim vježbama koje su usmjerene na razvijanje sposobnosti logičkog mišljenja i logičkog organiziranja teksta.“ (Rosandić 2002: 103)

4.2.3. Kompozicijske pogreške

Dragutin Rosandić kompoziciju definira kao „organizaciju sadržaja, tj. raspored elemenata koji tvore tekst“, a „narušavanjem sklada u rasporedu kompozicijskih jedinica nastaje kompozicijska pogreška.“ (Rosandić 2002:103) Rosandić (2002) objašnjava i kako nastaju kompozicijske pogreške: narušavanjem redoslijeda u iznošenju sadržaja, narušavanjem logičkih cjelina i njihova međusobnog povezivanja, narušavanjem odjeljka kao kompozicijske jedinice, neadekvatnim umetanjem citata, neproporcionalnim odnosima uvoda, razrade i zaključka, nedovršenosti odjeljka i teksta u cjelini, statičnošću u iznošenju sadržaja, narušavanjem načela ravnomjernosti te nefunkcionalnim izostavljanjem jedne ili više kompozicijskih jedinica.

4.2.4. Interpretacijske pogreške

Do interpretacijskih pogrešaka, odnosno do pogreške interpretacije dolazi kada se tema pismenog izražavanja interpretira suprotno objektivnoj istini, navodi Rosandić (2002). Takve se pogreške, nastavlja on, mogu predvidjeti i otkloniti posebnim vježbama koje traže da se odrede moguća gledišta interpretacije.

5. PREDMET I CILJ RADA

Predmet je ovoga rada usvojenost gramatičkih sadržaja u pismenome stvaralaštvu učenika završnoga razreda. Za potrebe su istraživanja prikupljeni učenički pismeni radovi i to pismeni sastavci učenika osmih razreda osnovne škole. Analizirana su odstupanja od norme književnoga jezika (jezične pogreške na gramatičkoj razini), a cilj je bio utvrditi čestoću i vrstu jezičnih pogrešaka u pismenim radovima. Istraživanje je obuhvatilo gramatičke pogreške, a posebno su se razmotrile morfološke i sintaktičke pogreške i to nenormativna upotreba glagolskih oblika (kondicionala prvoga, glagolskoga pridjeva radnoga i infinitiva), nenormativna upotreba padeža, nenormativna upotreba neodređenih zamjenica, pogreške u sročnosti te položaj enklitike u rečenici. Sve su pogreške prikazane u tablicama i zasebnim potpoglavljima, a interpretacija je obuhvatila sve zastupljene pogreške.

6.GRAĐA

Za potrebe je ovoga istraživanja prikupljena građa od četrdeset i dva (42) učenička pismena rada i to sastavka.³ Učenici su sastavak pisali na satu hrvatskoga jezika bez mogućnosti korištenja pomagala poput pravopisa ili gramatike. Uzorak je bio slučajan, što znači da su prikupljeni pismeni sastavci onih učenika čija je nastavnica pristala dati sastavke kao građu potrebnu za ovo istraživanje. Ni učenici ni nastavnica nisu bili upoznati s predmetom istraživanja.

---

³Do trenutka pisanja sastavka na kojemu je provedeno istraživanje, učenici su, prema *Nastavnome planu i programu za osnovnu školu*, obradili svo gradivo na koje se počinjene pogreške odnose. Školski je sastavak pisan školske godine 2015./16. u OŠ Mladost u Osijeku.

7. REZULTATI I RASPRAVA

U ovome će se poglavlju analizirati morfološke i sintaktičke gramatičke pogreške u pismenim sastavcima učenika osmih razreda osnovne škole prema utvrđenim kategorijama: 1) morfološke gramatičke pogreške (nenormativna upotreba glagolskih oblika: kondicionala prvoga, glagolskoga pridjeva radnoga i infinitiva, nenormativna upotreba padeža i pripadajućih prijedloga, nenormativna upotreba neodređenih zamjenica i pogreške u sročnosti) i 2) sintaktičke pogreške (položaj enklitike). Svaka će navedena kategorija biti opisana i oprimjerena u zasebnome potpoglavlju.

7.1. Morfološke gramatičke pogreške

7.1.1. Nenormativna upotreba glagolskih oblika

Od 42 analizirana pismena učenička sastavka u 8 je radova razvidno odstupanje od norme u upotrebi glagolskih oblika, tablica 2.

Tablica 2. Morfološke gramatičke pogreške – nenormativna upotreba glagolskih oblika

RB	Naslov učeničkoga pismenog sastavka	Nenormativna upotreba glagolskih oblika
1.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
2.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
3.	Položaj žena na Labudanovom brdu	
4.	Položaj žena na Labudanovom brdu	
5.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
6.	Položaj žene u društvu	
7.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
8.	Položaj žena na Labudanovom brdu u djelu <i>Breza</i>	
9.	Kako riješiti primitivnost i zaostalost zagorskog sela?	
10.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela u priči <i>Breza</i> od S. Kolara	
11.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
12.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
13.	Položaj žene na Labudanovom brdu u noveli <i>Breza</i> od Slavka Kolara	
14.	Položaj žena na Labudanovom brdu	
15.	Položaj žena	
16.	Položaj žene na Labudanovom brdu – <i>Breza</i>	
17.	Položaj žene na Labudanovom brdu – Isticanje muškaraca	
18.	Položaj žene na Labudanovom brdu	+
19.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
20.	Položaj žene u društvu	+
21.	Položaj žene u društvu	+
22.	Položaj žene u društvu	
23.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
24.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
25.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
26.	Položaj žene u društvu – <i>Breza</i>	
27.	Položaj žene u društvu	
28.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
29.	Položaj žene u društvu (<i>Breza</i>)	
30.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
31.	Biti žena u primitivnom svijetu	+
32.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
33.	Položaj žene u društvu	

34.	Položaj žene u društvu – <i>Breza</i>	
35.	Breza	+
36.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
37.	Zaostalost zagorskoga sela	
38.	Kako je bilo biti žena?	+
39.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
40.	Položaj žene u društvu	
41.	Položaj žene u društvu (u književnome djelu <i>Breza</i>)	+
42.	Lik u književnom djelu i filmu	+
	UKUPNO	8

U 2 je rada razvidna pogrešna upotreba kondicionala prvoga, primjer (1). „Kondicional je glagolski način kojim se, među ostalim, izriče pogodba pa se zove i pogodbeni način. U hrvatskom su književnom jeziku dva kondicionala: prvi i drugi. Kondicional prvi tvori se od glagolskoga pridjeva radnoga i nenaglašenoga aorista pomoćnoga glagola biti.“ (Težak, Babić 2007:156)

(1)

...drago mi je da je netko napisao ovakvu novelu i *preporučila bi* svima da je pročitaju. (Položaj žene na Labudanovom brdu, 18.⁴)

...kako *bih se reklo*, Marko je krao Bogu dane. (Lik u književnom djelu i filmu, 42.)

U prvoj se rečenici kondicionalom izriče „želja da se vrši neka radnja i uljudno pitanje i molba.“ (Težak, Babić 2007: 309-310) Budući da je predikat u toj rečenici glagol u 1. licu jednine, ispravno bi napisana rečenica glasila *i preporučila bih svima da je pročitaju*, dok se u drugoj rečenici radi o neraščlanjenoj jednostavnoj rečenici u kojoj je upotrijebljen kondicional prvi koji izriče „radnju koja se u prošlosti ponavljala⁵“ (Težak, Babić 2007: 310), a koji bi ispravno napisan bio u 3. licu jednine: *kako bi se reklo*. O ovladanosti aorisnim izrazom glagola *biti* u kondicionalu pisale su i Jelaska i Bjedov (2015) provjeravajući koliko su učenici sposobni razlikovati prvu osobu u jednini (*bih*) od prve osobe u množini (*bismo*) i druge osobe u množini (*biste*). Rezultati su njihova istraživanja bili djelomično zadovoljavajući. Naime, više se od 80 % učenika odlučilo za ispravan oblik aorista u prvome licu množine, no u množini je točnih odgovora bilo manje od 40 %. Jelaska i Bjedov (2015) stoga zaključuju da većina učenika nije naučila niti usvojila sustav obilježavanja osoba u kondicionalu, nego samo oblik u prvome licu jednine kao izdvojenu jedinicu.

⁴Broj u zagradi označuje redni broj navođenja učeničkoga pismenog sastavka u tablici 1.

⁵„Kondicional u funkciji označavanja ponavljane radnje u prošlosti jest odlika hrvatsko-bosansko-srpskog dijaisistema. (...) Čini se da je ta upotreba, historijski gledano, zamijenila sličnu upotrebu imperfekta koja je postojala u staroslavenskom i starohrvatskom, posebno u slučaju svršenih glagola, i pogotovo u zavisnim rečenicama, gdje se u suvremenom jeziku habitualni kondicional najčešće pojavljuje.“ (Kalsbeek, Lučić, 2008: 7) Kondicionalom prvom u funkciji prošlosti, navode Silić i Pranjeković (2007) u *Gramatici hrvatskoga jezika*, izražava se učestalost radnje, pa se on naziva učestalim (iterativnim) kondicionalom.

U 5 se radova pojavljuje pogreška u upotrebi glagolskoga pridjeva radnoga, primjer (2).

(2)

...jedinu osobu koju je *volila* najviše na svijetu... (Položaj žene u društvu, 20.)

Kada se *razbolila*... (Biti žena u primitivnom svijetu, 31.)

Nakon što se *razbolila*... (Kako je bilo biti žena?, 38.)

Janicu je pronašao MikaLabudan i *odnjeo* ju je... (Položaj žene u društvu, 21.)

Zabrinila me i primitivnost toga sela... (Breza, 35.)

Glagoli *voljeti* i *razboljeti* pripadaju 4. vrsti i 2. razredu te se, prema Siliću i Pranjkoviću (2007), glagolski pridjev radni glagola *voljeti* tvori na sljedeći način:

inf. osn. *vol-je-(ti)* *vol-je-o* > *voli-o-Ø*, *vol-je-l-a*, *vol-je-l-o*,

odnosno glagolski pridjev radni glagola *razboljeti*:

inf. osn. *razbol-je-(ti)* *razbol-je-o* > *razboli-o-Ø*, *razbol-je-l-a*, *razbol-je-l-o*.

Glagol *odnijeti* pripada 1. vrsti i 8. razredu. Silić i Pranjković (2007) također navode da se pri tvorbi glagolskoga pridjeva radnoga u glagola osmoga razreda prve vrste *ije* ispred sufiksalnoga alomorfa *-o-* mijenja u *i*. Glagolski se pridjev radni glagola *odnijeti* tvori na sljedeći način: inf. osn. *odnije-Ø-(ti)* *odnije-l-Ø* > *odnije-o-Ø* > *odni-o-Ø*, *odnije-l-a*, *odnije-l-o*.

Glagol *zabrinuti (se)* pripada drugoj vrsti. „Infinitivna osnova druge vrste završava sufiksanim morfemom *nu*, a prezentska sufiksanim morfemom *ē*.“ (Silić, Pranjković, 2007:44) Glagolski se pridjev radni glagola *zabrinuti (se)* tvori na sljedeći način:

inf.osn. *zabri-nu-(ti)* *zabri-nu-o-Ø*, *zabri-nu-l-a*, *zabri-nu-l-o*.

U jednomu je učeničkome radu uočena pogreška u upotrebi infinitiva, primjer (3).

(3)

Žene su sve to morale *trpiti* i *šutiti*... (Položaj žene u društvu (u književnome djelu *Breza*), 41.)

Barić i suradnici objašnjavaju tvorbu infinitivne osnove: „Infinitivna osnova (dakle: polazna alternanta) većine glagola dobije se odbacivanjem infinitivnog nastavka *-ti*, npr. ako se u obliku *vidjeti* odbaci *-ti*, ostaje osnova *vidje-*. Alternanta je te osnove *vidi-*, koja dolazi u muškom rodu jednine glagolskog pridjeva radnog: *vidio*.“ (Barić i sur., 2005: 387) Učenik je u ovome slučaju pogriješio koristeći pri tvorbi infinitiva alternantu osnove (*trpi-*, *šuti-*) umjesto uobičajene infinitivne osnove (*trpje-*, *šutje-*).

7.1.2. Nenormativna upotreba padeža (i pripadajućih prijedloga)

Od 42 analizirana pismena učenička sastavka u 12 je učeničkih radova razvidno odstupanje od norme u upotrebi padeža i pripadajućih prijedloga, tablica 3.

Tablica 3. Morfološke gramatičke pogreške – nenormativna upotreba padeža i pripadajućih prijedloga

RB	Naslov učeničkoga pismenog sastavka	Nenormativna upotreba padeža
1.	Položaj žene na Labudanovom brdu	+
2.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
3.	Položaj žena na Labudanovom brdu	
4.	Položaj žena na Labudanovom brdu	+
5.	Položaj žene na Labudanovom brdu	+
6.	Položaj žene u društvu	+
7.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
8.	Položaj žena na Labudanovom brdu u djelu Breza	
9.	Kako riješiti primitivnost i zaostalost zagorskog sela?	
10.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela u priči Breza od S. Kolara	+
11.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
12.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
13.	Položaj žene na Labudanovom brdu u noveli Breza od Slavka Kolara	+
14.	Položaj žena na Labudanovom brdu	
15.	Položaj žena	
16.	Položaj žene na Labudanovom brdu – Breza	
17.	Položaj žene na Labudanovom brdu – Isticanje muškaraca	
18.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
19.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
20.	Položaj žene u društvu	
21.	Položaj žene u društvu	
22.	Položaj žene u društvu	+
23.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
24.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
25.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
26.	Položaj žene u društvu – Breza	
27.	Položaj žene u društvu	
28.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
29.	Položaj žene u društvu (Breza)	
30.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	+
31.	Biti žena u primitivnom svijetu	+
32.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
33.	Položaj žene u društvu	
34.	Položaj žene u društvu – Breza	
35.	Breza	
36.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
37.	Zaostalost zagorskoga sela	+
38.	Kako je bilo biti žena?	+
39.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
40.	Položaj žene u društvu	
41.	Položaj žene u društvu (u književnome djelu Breza)	+
42.	Lik u književnom djelu i filmu	
	UKUPNO	12

U 2 je rada razvidna pogrešna upotreba nominativa, primjer (4).

(4)

Zašto su žene smatrane kao *krhka i nebitna bića*? (Položaj žena na Labudanovom brdu, 4.)

To se smatralo kao *normalno ponašanje*. (Položaj žene u društvu, 6.)

U oba je slučaja nominativ upotrijebljen umjesto predikatnoga instrumentala. „Predikatni instrumental dolazi kao imenski dio predikata uz oblike glagola *biti*, ali i uza značenjski nepotpune (suznačne) glagole tipa *postati*, *imenovati*, *nazvati* i sl.“ (Silić, Pranjković, 2007: 234) Barić i sur. (2005) u glagole uz koje dolazi predikatni instrumental uvrstavaju i glagol *smatrati*.⁶ Ujedno se radi i o semikopulativnom predikatu⁷ te bi ispravno napisana rečenica glasila *Zašto su žene smatrane krhkim i nebitnim bićima?*, odnosno *To se smatralo normalnim ponašanjem*.

U 5 su učeničkih radova zabilježene pogreške u upotrebi genitiva, pri čemu se u dvama radovima pogreška ponavlja, primjer (5).

(5)

Primitivnost i zaostalost zagorskog sela u priči *Breza od S. Kolara* (naslov rada, 10.)

U priči *Breza od Slavka Kolara* je vidljiva zaostalost i primitivnost... (Primitivnost i zaostalost zagorskog sela u priči *Breza od S. Kolara*, 10.)

...i žene samo slušaju njegove naredbe i savjete *od starijih gospođa*. (Primitivnost i zaostalost zagorskog sela u priči *Breza od S. Kolara*, 10.)

Položaj žene na Labudanovom brdu u noveli *Breza od Slavka Kolara* (naslov rada, 13.)

Prije su očevi *od žena* brinuli... (Položaj žene na Labudanovom brdu u noveli *Breza od Slavka Kolara*, 13.)

...te da se muž *od Janice* trebao... (Položaj žene u društvu, 22.)

...ne samo njegova nego *od svih muževa*... (Biti žena u primitivnom svijetu, 31.)

Muškarci prose žene tako da odu *kod njihovih roditelja*. (Položaj žene na Labudanovom brdu, 1.)

U 4 je rada pogreška nastala dodavanjem prijedloga *od* posvojnome genitivu. Posvojni ili posesivni genitiv definiran je kao „imenički atribut u genitivu kojim se izriče pripadnost po vlasništvu ili kakvu sličnom pravu i vlasti.“ (Barić i sur., 2005: 557) Kuna (1991) navodi da posvojnem pridjevu uvijek treba dati prednost pred posvojnim genitivom⁸. U rečenici u kojoj

---

⁶U *Hrvatskoj gramatici* skupine autora (Barić i sur., 2005) navodi se da neki prijelazni glagoli s objektom u akuzativu traže kao predikati proširivanje imenskom riječju u instrumentalu, jer bez toga ti glagoli ne mogu imati objekta. Ti su glagoli: *smatrati*, *držati*, *nalaziti*, *osjećati*, *vidjeti*, *znati*, *shvaćati*, *uzimati*, *zvati*, *nazivati*, *prozvati*, *proglasiti*, *prikazati*, *priznati*, *označiti*, *činiti*, *učiniti*, *napraviti*, *stvoriti*, *roditi*, *tretirati*, *imenovati*, *izabrati*, *postaviti* i drugi slična značenja.

⁷Silić i Pranjković (2007) semikopulativnim predikatom nazivaju onaj predikat koji se sastoji od nekog od oblika semikopulativnih (polusponskih) glagola i imenskog dijela. Semikopulativni glagoli označuju da se što pripisuje subjektu ili objektu rečenice (u ovom slučaju *ženama*). Oni semikopulativni glagoli koji označuju pripisivanje čega objektu neprijelazni su, a oni kojima se označuje pripisivanje čega objektu prijelazni. U prijelazne semikopulativne glagole idu *smatrati*, *držati*, *zvati/nazvati*, *prozvati*, *imenovati*, *proglasiti/proglašavati*, *označiti/označavati*, *prikazati/prikazivati*, *činiti/učiniti* i sl. Imenski dio predikata s prijelaznim semikopulativnim glagolima dolazi, i to obavezno, u instrumentalu, npr. *Smatraju ga varalicom*, *Koga ste nazvali lopovom?*

S tom se definicijom semikopulativnih glagola slažu i Branimir Belaj i Goran Tanacković Faletar u radu *Konceptualnosemantički temelji gramatičkih odnosa: predikatni instrumental u hrvatskome jeziku*.

⁸„U skladu s hrvatskom normativnom tradicijom, posvojnem pridjevu treba dati uvijek prednost, a uporaba posvojnoga genitiva ovjerena je samo u dva slučaja: prvo, ako se uz genitiv nalazi kakva odredba: atribut: *ruke moga oca*, ili apozicija: *knjige pisca Kovačića*, i drugo, ako postoje zapreke u izvođenju pridjeva koje mogu biti semantičke i tvorbene naravi (*stanovnici mlake* i *mlačni stanovnici* nije isto).“ (Kuna, 1999: 1)

je upotrijebljen genitiv s prijedlogom *kod* bolje je rješenje dativ bez prijedloga ili s prijedlogom *k* koji, prema Siliću i Pranjkoviću (2007), ponavlja uglavnom osnovno značenje dativa, a to je negranična direktivnost, tj. okrenutost prema čemu.⁹

U jednom je radu uočena nenormativna upotreba akuzativa i ta se pogreška u tom radu ponavlja, primjer (6).

(6)

Muškarci su se uglavnom ženili za *bogate cure*. (...) To ostavlja dojam da se Marko za *nju* oženio zbog izgleda. (Položaj žene na Labudanovom brdu, 5.)

Riječ je o akuzativu upotrijebljenome uz glagol *oženiti se*. Prema *Hrvatskoj gramatici* skupine autora (Barić i sur., 2005), glagol *oženiti se* pripada glagolima koji izriču društvo te on otvara mjesto neizravnome objektu u instrumentalu. O glagolu *ženiti (se)* rad je napisao Šimun Ivan Matković¹⁰ referirajući se na ono što je o tomu rekao Ljudevit Jonke.

U jednom je učeničkom radu uz lokativ pogrešno upotrijebljen glagol *brinuti (se)*, primjer (7).

(7)

...i *brinuti se* o djeci. (...) i mogu *se* same *brinuti* o sebi i zarađivati za život. (Položaj žene u društvu (u književnome djelu Breza), 41.)

Alen Milković u radu *Razmatranje glagolske prijelaznosti i povratnosti u hrvatskome jeziku* donosi pregled hrvatskih gramatika i njihov stav prema prijelaznosti.¹¹ Iako se stav gramatika u pojedinim stajalištima razlikuje, pravi su povratni glagoli u svima njima opisani slično, a prepoznajemo ih po sljedećim svojstvima: radnja sa subjekta ne prelazi na objekt, nego ostaje na subjektu (autoobjektnost) i nenaglašeni oblik zamjenice *se* ne može se zamijeniti naglašenim oblikom *sebe*. Prema *Hrvatskoj gramatici* skupine autora (Barić i sur., 2005: 231), u oba je navedena slučaja riječ o nepravim povratnim glagolima. Nepravi povratni glagoli treća su skupina povratnih glagola, uz prave povratne glagole (kazuju da se radnja vrši na vršitelju radnje, subjekt = objekt) i uzajamno povratne, odnosno recipročne glagole (izriču radnju koju vrše dva ili više subjekata uzajamno jedan prema drugome ili jedan na drugome).

---

⁹Upravo zbog tog ponavljanja značenja, prijedlog je *k* uz dativ zališan. Najbolje bi rješenje učeničkoga primjera, zbog težnje dativa da se oslobodi prijedloga i postane antiprepozicional, bilo *Muškarci prose žene tako da odu njihovim roditeljima*.

¹⁰Riječ je o radu *O značenju glagola (o)ženiti (se), vjenčati (se), udati (se)* autora Šimuna Ivana Matkovića, u kojemu on navodi primjere pogrešne upotrebe tih glagola u hrvatskoj književnosti te navodi upute za njihovu pravilnu upotrebu. Autor rad zaključuje pravilima o upotrebi navedenih glagola koja je postavio još Ljudevit Jonke, a ona glase: 1. glagol *(o)ženiti (se)* odnosi se samo na mušku osobu; 2. glagol *udati (se), udavati (se)* odnosi se samo na žensku osobu; 3. glagol *vjenčati (se), vjenčavati (se)* odnosi se na mušku i žensku osobu. Važno je napomenuti i pravilo koje kaže da „za ženika i udavaču ove glagole drugi upotrebljavaju bez povratne čestice *se*.“ (Matković, 1968: 96)

¹¹Milković se osvrnuo na to što o prijelaznosti piše u sljedećim gramatikama: Maretićeva *Gramatika hrvatskog jezika* (1963.), Brabecova *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika* (1952.), *Gramatika hrvatskoga jezika* Težaka i Babića (1996.), Raguževa *Praktična hrvatska gramatika* (1997.), gramatika Sande Ham (2002.) i *Gramatika hrvatskoga jezika* Josipa Silića i Ive Pranjkovića (2007.).

Nepravim povratnim glagolima pripadaju svi ostali povratni glagoli i mogu imati različita značenja. Ti se glagoli ne mogu preobličiti, tj. *se* ne može biti zamijenjeno naglašenim oblikom *sebe*; ne može se reći *brinuti sebe* (prema *brinuti se*). *O djeci* i *o sebi* dalji su (neizravni, indirektni) objekti s prijedlogom. Oni označuju predmet zahvaćen glagolskom radnjom, ali to nije predmet na kojemu se vrši glagolska radnja, bez kojega te radnje nema, nego predmet u vezi s kojim se ta radnja vrši. (Silić, Pranjković 2007: 301)

U 3 se rada pojavljuje pogreška u upotrebi instrumentala, primjer (8).

(8)

To možemo uočiti u *životnim uvjetima* pod kojima su živjeli. (...) cijelo vrijeme su bili *pod nepovoljnim životnim uvjetima*. (Primitivnost i zaostalost zagorskog sela, 30.)

...da ju liječe *sa tamo nekom travurinom*. (Zaostalost zagorskoga sela, 37.)

Kad joj je pozlilo, nisu se bavili *s njom*... (Kako je bilo biti žena?, 38.)

U prvome je slučaju instrumental s prijedlogom *pod* upotrijebljen umjesto lokativa. Silić i Pranjković (2007), navodeći značenja lokativa s različitim prijedlozima, kažu da lokativ s prijedlogom *u* može označavati i način te da je to značenje prisutno u nekim ustaljenim ili frazeologiziranim izrazima (npr. *u neku ruku*, *u najgorem slučaju*). *Živjeti u dobrim/lošim uvjetima* jedan je od takvih ustaljenih izraza i stoga se u toj konstrukciji imenici *uvjetima* ne može pridružiti prijedlog *pod* i time načiniti prijedložni izraz u instrumentalu. *Hrvatski jezični portal* navodi dva značenja riječi *uvjet*: 1. ono što je potrebno da bi se nešto ostvarilo, ono što ovisi od čega (*bez uvjeta*; *pod uvjetom da*; *teški uvjeti*; *u skladu s uvjetima*) i 2. okolnosti, osobito one koje utječu na funkcioniranje ili postojanje čega (*radni uvjeti*; *tehnički uvjeti*). I iz toga je, dakle, vidljivo da prijedložni izraz *pod uvjetom* ne znači ono što se u navedenim primjerima htjelo reći. U drugome je slučaju pogrešno upotrijebljen instrumental sredstva. Silić i Pranjković (2007) nazivaju sredstvo glavnim značenjem instrumentala, no značenju je sredstva blisko i značenje društva pa instrumental često ima i to značenje. Upravo je prijedložno-padežni izraz s prijedlogom *s(a)* označitelj instrumentala društva¹² te je stoga pogrešno prijedlog *s(a)* koristiti uz instrumental sredstva¹³. Treća je pogreška u upotrebi instrumentala također nastala dodavanjem prijedloga *s* instrumentalu daljega objekta. Takvome objektu mjesto otvaraju, između ostalih, „neprijelazni i povratni glagoli kojima je predmet radnje zahvaćen nekom djelatnošću subjekta“ (Barić i sur., 2005: 441), a među kojima je i glagol *baviti se*. Ispravni bi oblik instrumentala u navedenome primjeru bio *nisu se*

¹²„Socijativnost, a slijedeći hrvatske gramatike mogli bismo koristiti i nazive udruženost, društvo, zajedništvo ili pratinja, temeljno je supershematično značenje prijedloga *s* uz instrumental.“ (Matovac, 2013: 135)

¹³Silić i Pranjković (2007) navode određene slučajeve u kojima prijedlog *s(a)* može stajati uz instrumental. Primjerice, kada predmet zahvaćen instrumentalom služi ili može poslužiti kao sredstvo za obavljanje kakve radnje. Tada se socijativnom značenju pridružuje i značenje sredstva, npr. *Borili su se s puškom u ruci*, *Prišao im je s bokalom vina*.

bavili njom(e) bez prijedloga *s/sa* koji se s instrumentalom slaže kad odgovara na pitanje *s kim, s čim*. (Barić i sur., 2005: 279)

7.1.3. Nenormativna upotreba neodređenih zamjenica

Od 42 analizirana pismena učenička sastavka u 2 je rada razvidno odstupanje od norme u upotrebi neodređenih zamjenica, tablica 4.

Tablica 4. Morfološke gramatičke pogreške – nenormativna upotreba neodređenih zamjenica

RB	Naslov učeničkoga pismenog sastavka	Nenormativna upotreba neodređenih zamjenica
1.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
2.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
3.	Položaj žena na Labudanovom brdu	
4.	Položaj žena na Labudanovom brdu	
5.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
6.	Položaj žene u društvu	
7.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
8.	Položaj žena na Labudanovom brdu u djelu <i>Breza</i>	
9.	Kako riješiti primitivnost i zaostalost zagorskog sela?	
10.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela u priči <i>Breza</i> od S. Kolara	
11.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
12.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
13.	Položaj žene na Labudanovom brdu u noveli <i>Breza</i> od Slavka Kolara	
14.	Položaj žena na Labudanovom brdu	
15.	Položaj žena	
16.	Položaj žene na Labudanovom brdu – <i>Breza</i>	+
17.	Položaj žene na Labudanovom brdu – Isticanje muškaraca	
18.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
19.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
20.	Položaj žene u društvu	
21.	Položaj žene u društvu	
22.	Položaj žene u društvu	
23.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
24.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
25.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
26.	Položaj žene u društvu – <i>Breza</i>	
27.	Položaj žene u društvu	+
28.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
29.	Položaj žene u društvu (<i>Breza</i>)	
30.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
31.	Biti žena u primitivnom svijetu	
32.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
33.	Položaj žene u društvu	
34.	Položaj žene u društvu – <i>Breza</i>	
35.	<i>Breza</i>	
36.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
37.	Zaostalost zagorskoga sela	
38.	Kako je bilo biti žena?	
39.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
40.	Položaj žene u društvu	
41.	Položaj žene u društvu (u književnome djelu <i>Breza</i>)	
42.	Lik u književnom djelu i filmu	
	UKUPNO	2

U dva su pismena sastavka učenici pogrešno napisali neodređene zamjenice, primjer (9). „Kada se neodređene zamjenice složene s veznicima *i, ni (itko, išta, ikakav, nitko, ništa,*

nikakav...) upotrebljavaju s prijedlozima, prijedlozi se umeću između veznika (*i, ni*) i odnosne zamjenice: *Jeste li se i s kim sreli? Neću se zadovoljiti ni s kakvim polovičnim rješenjem. Ja se ne volim ni s kim tući.*“ (Težak, Babić, 2007: 133) Silić i Pranjković (2007) spominju i konstrukcije *od nikoga, u ičemu, s nikim, pred nikime, uz nikakve* koje se koriste u manje zahtjevnoj komunikaciji (npr. u razgovornom stilu) ili kad se neodređene zamjenice pojavljuju u svijesti kao entiteti (*Bog je stvorio svijet iz ničega*). O dotičnoj temi piše i Zovko Dinković (2013) u radu *Položaj niječnog elementa u prijedložnim izrazima s neodređenim zamjenicama*¹⁴ nastojeći utvrditi postoji li bitna razlika u značenju između poretka *ni + prijedlog + neodređena zamjenica* i poretka *prijedlog + niječna neodređena zamjenica* te navodeći primjere poput *Loš auto je bolji od nikakva./*Loš auto je bolji ni od kakva.*

(9)

...i smatralo se kako žene nisu dobre za ništa osim kuhanja, spremanja... (Položaj žene na Labudanovom brdu – Breza, 16)

...dok njezin muž spava i ne brine se o ničemu. (Položaj žene u društvu, 27)

---

¹⁴Rad je napisan na engleskom jeziku, a naslov je originala *The Position of Negative Element in Prepositional Phrases with Negative Indefinites*.

7.1.4. Pogreške u sročnosti (kongruenciji)

U 11 su učeničkih radova uočene pogreške u sročnosti, tablica 5.

Tablica 5. Morfološke gramatičke pogreške – Pogreške u sročnosti (kongruenciji)

RB	Naslov učeničkoga pismenog sastavka	Pogreška u sročnosti
1.	Položaj žene na Labudanovom brdu	+
2.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	+
3.	Položaj žena na Labudanovom brdu	
4.	Položaj žena na Labudanovom brdu	
5.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
6.	Položaj žene u društvu	
7.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
8.	Položaj žena na Labudanovom brdu u djelu <i>Breza</i>	+
9.	Kako riješiti primitivnost i zaostalost zagorskog sela?	
10.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela u priči <i>Breza</i> od S. Kolara	
11.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	+
12.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
13.	Položaj žene na Labudanovom brdu u noveli <i>Breza</i> od Slavka Kolara	
14.	Položaj žena na Labudanovom brdu	
15.	Položaj žena	
16.	Položaj žene na Labudanovom brdu – <i>Breza</i>	
17.	Položaj žene na Labudanovom brdu – Isticanje muškaraca	
18.	Položaj žene na Labudanovom brdu	
19.	Položaj žene na Labudanovom brdu	+
20.	Položaj žene u društvu	
21.	Položaj žene u društvu	
22.	Položaj žene u društvu	
23.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
24.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	+
25.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	+
26.	Položaj žene u društvu – <i>Breza</i>	
27.	Položaj žene u društvu	
28.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	+
29.	Položaj žene u društvu (<i>Breza</i>)	+
30.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
31.	Biti žena u primitivnom svijetu	
32.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	+
33.	Položaj žene u društvu	
34.	Položaj žene u društvu – <i>Breza</i>	
35.	<i>Breza</i>	
36.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	
37.	Zaostalost zagorskoga sela	
38.	Kako je bilo biti žena?	+
39.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	
40.	Položaj žene u društvu	
41.	Položaj žene u društvu (u književnome djelu <i>Breza</i>)	
42.	Lik u književnom djelu i filmu	
	UKUPNO	11

Iako Dragutin Rosandić (2002) pogreške toga tipa svrstava u morfološke pogreške (Vidi *Poglavlje 4.*), Silić i Pranjković (2007) u svojoj gramatici pravila o sročnosti objašnjavaju u dijelu *Sintaksa*. „Kao član rečeničnoga ustrojstva subjekt je ovisan o predikatu, što se vidi i po tome da se subjekt i predikat slažu (da su dakle sročni) u licu, broju i rodu.“ (Silić, Pranjković, 2007:293) Barić i suradnici (2005), pak, uz ustaljeno pravilo o sročnosti (po kojemu se subjekt slaže s predikatom u licu, rodu i broju), posebno navode i odstupanja: slaganje po

obliku i slaganje po smislu. U 8 je radova razvidno odstupanje od norme prema kojoj je subjekt s predikatom sročan u licu, broju i rodu, primjer (10). U dvjema se rečenicama pojavljuje kopulativni predikat¹⁵ i u tim se slučajevima glagolski dio predikata mora slagati sa subjektom u licu, rodu i broju.

(10)

...a *žene nisu smijeli (raditi)* muške poslove. (Položaj žena na Labudanovom brdu u djelu *Breza*, 8.)

Ovo su samo od nekoliko stvari... (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 11.)

...kao i njeno *dijete koje je bila djevojčica*.¹⁶ (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 24.)

Većina njih u selu *su bili* vrlo *sebični*... (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 25.)

Bile su tu i *jesenske kiše* koje *su* Janici *pogoršali* stanje. (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 28.)

Druge *žene su se* prema Janici *odnosili*... (Položaj žene u društvu (*Breza*), 29.)

Tema ovog djela *je loši životni uvjeti*¹⁷... (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 32.)

...već su zvali razne *babe* iz sela koje *su* na nju *bacali* razne ukore. (Kako je bilo biti žena?, 38.)

U 4 je rada razvidna pogreška u sročnosti u rečeničnim konstrukcijama s brojevima, primjer (11).

(11)

...i nemogu raditi niti *jedne druge poslove*. (Položaj žene na Labudanovom brdu, 1.)

...bavio se mnogim problemskim *pitanjima*, a *jedan* od njih je... (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 25.)

Žene su radale *do šest djece*... (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 28.)

...govori o mnogim *problemima*. *Jedno* od tih problema... (Položaj žene u društvu (*Breza*), 29.)

Broj jedan u primjeru *i nemogu raditi niti jedne druge poslove* pogrešno je upotrijebljen jer taj se broj u množini upotrebljava samo uz „imenice koje u množini znače jedan predmet ili skup ljudi koji rade isti posao ili po bilo čemu spadaju zajedno, npr. *Kupio je jedne čarape. Ovdje neće biti dosta samo jedne ljestve*.“ (Barić i sur., 2005: 216) , a imenica *posao* (*poslove*) ne spada u tu skupinu imenica. Ispravno bi napisano bilo *i nemogu*¹⁸ raditi niti jedan drugi posao*. U sljedećem se navedenome primjeru dio *Jedan od njih* odnosi na sintagmu *problemska pitanja* te stoga treba biti u srednjem rodu – *jedno od njih*. Što se tiče broja, iako je sintagma *problemska pitanja* u instrumentalu množine, *jedno od njih* odnosi se na količinski samo jedno od problemskih pitanja te je stoga u jednini. Prema Težaku i Babiću (2007), glavni se brojevi (osim *jedan, dva, tri* i *četiri*) ne dekliniraju, uz iznimke kao što su

¹⁵Silić i Pranjković (2007) navode da kopulativni predikat čine neki od oblika kopulativnoga glagola *biti* i imenski dio koji je nositelj leksičkoga značenja.

¹⁶U ovome se slučaju radi o imenskome kopulativnom predikatu – *je bila djevojčica*. Budući da je *je bila* dio predikata, mora se slagati sa subjektom (*dijete*, sr.r., jd.) u licu, rodu i broju. Pravilno bi u napisano bilo: *kao i njeno dijete koje je bila djevojčica*. U ovome je slučaju riječ i o uvrštavanju odnosno rečenice uz imenicu, pri čemu se „imenica u rečenici koja se uvrštava zamjenjuje odnosnom zamjenicom *koji* u istom rodu, broju i padežu i stavlja na početak rečenice.“ (Barić i sur., 2005: 473) Taj je dio učenik napisao ispravno – zamjenica *koje* u nominativu je jednine srednjega roda, kao i imenica *dijete*.

¹⁷Još se jednom radi o kopulativnome predikatu čije je mjesto u ovoj rečenici zamijenjeno s mjestom subjekta. Bez inverzije subjekta i predikata, rečenica bi glasila *Loši životni uvjeti tema je ovog djela*., a budući da je *je* dio kopulativnoga predikata *je tema*, mora se slagati sa subjektom (*loši životni uvjeti*) u licu, rodu i broju, odnosno mora biti u trećem licu množine muškoga roda. Ispravno bi napisana rečenica glasila *Tema su ovog djela loši životni uvjeti*, odnosno *Loši životni uvjeti tema su ovog djela*.

¹⁸Ispravno bi napisano bilo *ne mogu*, no u određenome se dijelu rada ispravljaju samo one vrste pogrešaka o kojima se u tom poglavlju govori.

stotina, tisuća i milijarda koje se mijenjaju kao imenice ženskoga roda te *milijun, trilijun* itd. koje se mijenjaju kao imenice muškog roda. U primjeru *Žene su rađale do šest djece* prisutan je pridjevni broj. Težak i Babić (2007) pridjevene brojeve definiraju kao riječi s pridjevnom službom i sa značenjem broja. Neki su od pridjevnih brojeva *dvoji, dvojica, dvoje; peteri, petera, petoro* te se pridjevni brojevi upotrebljavaju samo u množini. Pravilno bi napisana rečenica glasila *Žene su rađale do šestoro djece*. U posljednjem je navedenome primjeru imenica *problem* muškoga roda te i broj *jedno* mora biti u muškom rodu – *jedan od tih problema*.

U 3 su rada uočene rečenične konstrukcije koja imaju dva točna rješenja, primjer (12).

(12)

...nije ni čudo da su se širili svakojake bakterije i virusi. (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 2.)

...kakvi su ljudi, tj. Markova majka bila okrutna. (Položaj žene na Labudanovom brdu, 19.)

Svi ti nedostaci zagorskog sela, a i primitivnost drugim ljudima je samo značila bolest... (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 25.)

Uz subjekte različita roda u množini Silić i Pranjković (2007) nude dva moguća rješenja predikata: predikat može biti onoga roda kojega je bliži subjekt, ali i u množini muškoga roda. Prema tome, učenik u prvom slučaju nije počinio pogrešku, no pravilno bi napisano bilo i *nije ni čudo da su se širile svakojake bakterije i virusi*. U drugom je slučaju drugo moguće rješenje *kakvi su ljudi, tj. Markova majka bili okrutni*, a u trećem *Svi ti nedostaci zagorskog sela, a i primitivnost drugim ljudima su samo značili bolest*.

7.2. Sintaktičke gramatičke pogreške

7.2.1. Položaj enklitike u rečenici

Od 42 analizirana pismena učenička sastavka u 38 je radova razvidno narušavanje sintaktičke norme u položaju enklitike, tablica 6.

Tablica 6. Sintaktičke gramatičke pogreške – Pogreške u položaju enklitike

RB	Naslov učeničkoga pismenog sastavka	Pogreška u položaju enklitike
1.	Položaj žene na Labudanovom brdu	+
2.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	+
3.	Položaj žena na Labudanovom brdu	+
4.	Položaj žena na Labudanovom brdu	+
5.	Položaj žene na Labudanovom brdu	+
6.	Položaj žene u društvu	+
7.	Položaj žene na Labudanovom brdu	+
8.	Položaj žena na Labudanovom brdu u djelu Breza	+
9.	Kako riješiti primitivnost i zaostalost zagorskog sela?	+
10.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela u priči <i>Breza</i> od S. Kolara	+
11.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	+
12.	Položaj žene na Labudanovom brdu	+
13.	Položaj žene na Labudanovom brdu u noveli <i>Breza</i> od Slavka Kolara	+
14.	Položaj žena na Labudanovom brdu	+
15.	Položaj žena	+
16.	Položaj žene na Labudanovom brdu – <i>Breza</i>	+
17.	Položaj žene na Labudanovom brdu – Isticanje muškaraca	+
18.	Položaj žene na Labudanovom brdu	+
19.	Položaj žene na Labudanovom brdu	+
20.	Položaj žene u društvu	+
21.	Položaj žene u društvu	+
22.	Položaj žene u društvu	
23.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	+
24.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	+
25.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	+
26.	Položaj žene u društvu – <i>Breza</i>	+
27.	Položaj žene u društvu	+
28.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	+
29.	Položaj žene u društvu (<i>Breza</i>)	+
30.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	+
31.	Biti žena u primitivnom svijetu	+
32.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	+
33.	Položaj žene u društvu	+
34.	Položaj žene u društvu – <i>Breza</i>	
35.	<i>Breza</i>	+
36.	Primitivnost i zaostalost zagorskog sela	+
37.	Zaostalost zagorskoga sela	+
38.	Kako je bilo biti žena?	+
39.	Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela	+
40.	Položaj žene u društvu	+
41.	Položaj žene u društvu (u književnome djelu <i>Breza</i>)	
42.	Lik u književnom djelu i filmu	
	UKUPNO	38

U 38 učeničkih radova pogreška se u položaju enklitike pojavljuje 122 puta, primjer (13).

(13)

Labudan brdo *se razlikuje*... Tema eseja *je položaj* žene... Na Labudanovom brdu *je drugačiji* stil života. (Položaj žene na Labudanovom brdu, 1.)

...i svaki novčić u džepu *je dobro* došao. (...) Još k tome imunitet poslije poroda *je jako oslabljen*. (...) Zagorsko selo *je bilo* nerazvijeno. (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 2)

...ta tradicija u njih *se* i dalje *nastavlja* (...) a ako je sin *se pravi* slavlje (...) život žena *je bio* vrlo nemilosrdan (...) položaj žena *se* u potpunosti *promijenio*. (Položaj žena na Labudanovom brdu, 3)

Janica Labudan *je žrtva* tog nepoštivanja... Janica kao mlada žena (od 18-19 g) *se sama brinula* za dijete... Kad je Janica umrla muškarci, ali i žene, *su* oko mrtve Janice *pjevali* i pili (...) u tom trenutku *je* jedini tužan *bio* Joža (...) ovako slično nepoštivanje žena *se dešava*... (Položaj žena na Labudanovom brdu, 4)

...a žensko dijete *je uvijek* razočaranje. (...) jer *je ipak* tada bilo sasvim normalno (...) jer *su sve* žene na Labudanovom brdu cijeli dan provodile u kući (...) jer *su muškarci* bili mnogo više cijenjeni. (Položaj žene na Labudanovom brdu, 5)

...koje čak nije ni bilo siroče, jer *je imalo* oca. (Položaj žene u društvu, 6)

...jer *bi to* bilo preskupo (...) položaj žena *jevidno* lošiji. (Položaj žene na Labudanovom brdu, 7)

Ime književnog djela *je po Janici*... Književno djelo *se* svima *može* dopasti... Zaključak svega toga *je* da feminizam... (Položaj žena na Labudanovom brdu u djelu Breza, 8)

Seljani bi trebali i *školovati se* (...) primitivnost i zaostalost sela *će* s vremenom *nestajati*. (Kako riješiti primitivnost i zaostalost zagorskog sela?, 9)

U priči Breza od Slavka Kolara *je vidljiva* zaostalost... (Primitivnost i zaostalost zagorskog sela u priči Breza od S. Kolara, 10)

Zagorska sela *se nalaze* na mjestu... Jedan od takvih poslova *je šumarstvo* (...) koje u nekakvom gradu *bi bilo* nezamislivo... Najbogatiji ljudi u takvim selima *se uglavnom* jako poštuju... Ljudi u zagorskim selima *su jako* religiozni... U takvim selima *je najnovijatehnologija*... (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 11)

Nepravедnost u povijesti *se očitovala*... (Položaj žene na Labudanovom brdu, 12)

Moje problemsko pitanje *je* zašto žene (...) to problemsko pitanje *sam uzeo* zato što (...) svaka žena *je imala* (...) *moj* zaključak nakon svega ovoga *je* da... (Položaj žene na Labudanovom brdu u noveli Breza od Slavka Kolara, 13)

Na Labudanovom brdu *je bilo* normalno... (Položaj žena na Labudanovom brdu, 14)

Položaj žene *se nije* smatrao bitnim... (Položaj žena, 15)

Djelo "Breza" *je novela* u kojoj... Breza kod njegove kuće *ga podsjeća*... Jedno od problemskih pitanja *je položaj* žene... Tema ovog djela *je bolest* Janice... Položaj žene u društvu *je u prošlosti* bio (...) ali *se još* uvijek smatralo... U ovome djelu, i u filmu, *smo* zapravo *vidjeli*... (Položaj žene na Labudanovom brdu – Breza, 16)

Najosnovnija fabula *je ista* kao u filmu (...) ali u ponekim detaljima *se razlikuju* (...) žena u njezinom stanju *bi se* trebala odmarati (...) nasilje i izživljavanje nad ženama *bi u svakom pogledu*... (Položaj žene na Labudanovom brdu – Isticanje muškaraca, 17)

...ali na kraju *je shvatio*... Svakoj ženi *je bilo* u cilju (...) pouka ove novele *je* da... (Položaj žene na Labudanovom brdu, 18)

Položaj žene *je od postanka bio*... Problemsko pitanje kojim ću se baviti *je*... (Položaj žene na Labudanovom brdu, 19)

...jer u dubini duše *ju je volio*. (Položaj žene u društvu, 20)

...zato što ipak i žene *bi trebale* sudjelovati (...) i još uz to *mogu se* družiti (...) njezina majka *se brinula*... (Položaj žene u društvu, 21)

U ovom eseju ću *govoriti* (...) no glavna teza o kojoj ću *govoriti je primitivnost* (...) u književnome djelu „Breza“ glavni likovi *su* Marko (...) primitivnost tih ljudi u tom selu *je u tome*... (Primitivnost i zaostalost zagorskog sela, 23)

...svekar i svekrva *su ju poslali*... Njeno zdravlje *se nije poboljšalo*... (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 24)

Većina njih u selu *su bili*... Njihovo selo *je uglavnom* zaostalo (...) drugim ljudima *je samo značila*... (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 25)

Pisac, Slavko Kolar, *se stvarno potrudio* (...) i na koji način *je* Janica zaprosena... U to vrijeme za žene *je bilo bolje* da... Slavko Kolar *je stvarno uveo*... (Položaj žene u društvu – Breza, 26)

Tema djela *je* o smrti mlade djevojke Janice... Iz ovih citata *se vidi* (...) jer *su sve žene* u selu... (Položaj žene u društvu, 27)

Umjesto liječnika *su zvali* babarogu. (Primitivnost i zaostalost zagorskoga sela, 28)

Druge žene *su se* prema Janici odnosili... Sve žene u selu *su bile punašne*... Marko, njezin suprug, *ju je zbog toga* i zaželio za ženu... Ni njezin muž *ju nije bio* doživljavao... (Položaj žene u društvu (Breza), 29)

Cijelo vrijeme su bili pod nepovoljnim životnim uvjetima... Primitivnost i zaostalost zagorskog sela u književnom djelu je neupitna. (Primitivnost i zaostalost zagorskog sela, 30)

U noveli Janica, koja je glavni lik, je... Njezin muž Marko je htio ženiti (...) njena obitelj je bila previše praznovjerna (...) a i dijete koje je rodila je umrlo (...) ta primitivnost se i dalje isticala (...) trunka ljubavi koja se krila je proradila pomoću alkohola. (Biti žena u primitivnom svijetu, 31)

Tema ovog djela je loši životni uvjeti... Markova nevjernost Janici na dan sahrane je bila... (Primitivnost i zaostalost zagorskog sela, 32)

Tema djela je život Janice... Neki od likova su Janica, Marko... U ovome djelu nam pisac govori... Upravo takvi su bili likovi... Janičini svekar i svekrva su ju najviše tjeerali... Tek kada je umrla su svi shvatili (...) jer kad tad će se to nama jednom vratiti (...) no u ovome djelu ponajviše Marko je činio suprotno. (Položaj žene u društvu, 33)

U ovome eseju ću govoriti... Primitivnost toga sela je što ljudi... ali su trebali pomaknuti i odgoditi svadbu... Marko, kao takva muškarčina, je pokazao... Primitivnost toga sela sam vidio kada... Stoga zaključak je da je... (Breza, 35)

Tema ovog djela je Janičina bolest... Velik primjer primitivnosti i zaostalosti zagorskog sela je to što... (Primitivnost i zaostalost zagorskog sela, 36)

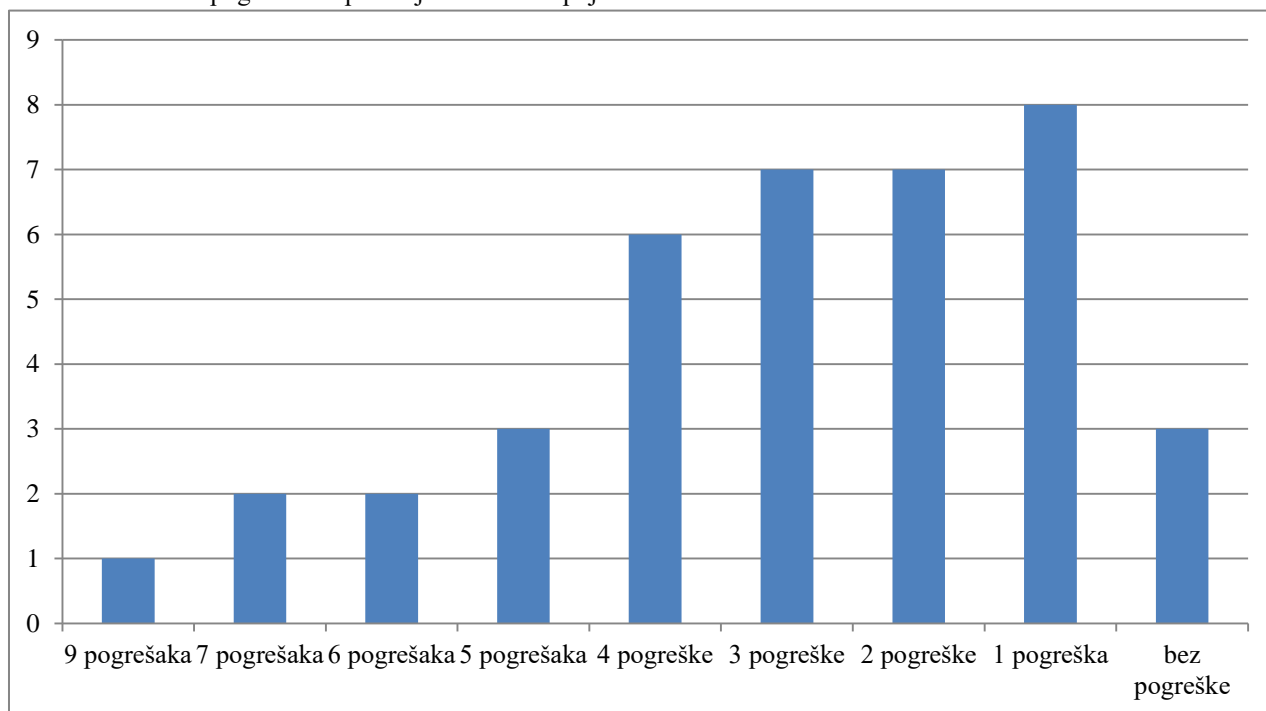
U ovom eseju ću pisati... Puno toga se moglo napraviti... Najveći problem je taj što... (Zaostalost zagorskoga sela, 37)

Slavko Kolar je napisao novelu (...) jer je to pokazivalo njihovu (...) na njezinim karminama su pjevali... Ženeu društvu su u potpunosti bile diskriminirane... Život žena je bio težak... (Kako je bilo biti žena?, 38)

Primitivnost sela je jedno od... Ta primitivnost se može zaključiti... Tim ljudima je bilo jako bitno... Prije nego što je umrla su trebali pozvati svećenika (...) neka baba se uopće nije sažalila. (Primitivnost i zaostalost zagorskog sela, 39)

Najveća Markova kazna za njegovo ponašanje je upravo ta sramota... (Položaj žene u društvu, 40)

Slika 1. Učestalost pogrešaka u položaju enklitike u pojedinim sastavcima

Slika 1. prikazuje učestalost pogrešaka u položaju enklitike u pojedinim sastavcima. Ohrabrujuć je podatak da su najbrojniji sastavci s najmanjim brojem pogrešaka (sastavci s po jednom, dvaput ili triput pogrešno napisanom enklitikom). O pisanju enklitika u hrvatskome jeziku jasan je i ujednačen stav hrvatskih gramatika. Težak i Babić (2007) zanaglasnicu definiraju kao nenaglašenu riječ koja se nalazi iza naglašene i s njom se izgovara kao naglasna cjelina. Zanaglasnice nazivaju i naslonjenicama ili enklitikama te ih dijele na glagolske: *sam, si, je, smo, ste, su; ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će; bih, bi, bi, bismo, biste bi* i zamjeničke: *me, mi,*

te, ga, je, ju, mu, joj, se, si, nas, vas, nam, vam, ih, im. U zanaglasnice ubrajaju i riječ *li*. O naglašenim i nenaglašenim, odnosno toničkim i atoničkim riječima govore i Silić i Pranjković (2007) u *Gramatici hrvatskog jezika*. Nenaglašene riječi mogu biti iza i ispred naglašenih riječi. Naslonjenice (enklitike) nenaglašeni su oblici genitiva, dativa i akuzativa ličnih zamjenica i posvojno-povratne zamjenice, nenaglašeni oblici prezenta i aorista pomoćnoga glagola *biti*, nenaglašeni oblici prezenta pomoćnoga glagola *htjeti* i vezničko-upitna riječ *li*. U *Hrvatskoj gramatici* skupine autora (2005) u poglavlju se o obvezatnom redu riječi navodi da, „iako je red riječi u rečenicama hrvatskoga književnog jezika relativno slobodan, ipak ima pravila koja su obvezatna (zbog ritmičko-intonacijskih razloga) za sve vrste rečenica bio u njima red riječi stilski obilježen ili neobilježen; to su pravila o automatskom namještanju nenaglasnica (klitika): zanaglasnica (enklitika) i prednaglasnica (proklitika), tj. riječi bez vlastita naglaska.“ (Barić i sur., 2005: 595) Silić i Pranjković (2007) govore, međutim, i o različitim položajima enklitike u pisanome i govorenome jeziku tvrdeći da „pisani jezik podliježe ritmomelodijskim, a govoreni jezik logičkim zakonitostima.“ (Silić, Pranjković, 2007: 374) Tako će npr. enklitika u pisanome jeziku dolaziti iza prve naglašene riječi u sintagmi, a u govorenome jeziku ondje gdje to logički slijed misli nalaže. U skladu će s time enklitika *je* u pisanome jeziku dolaziti ili iza *naš* (u sintagmi *naš Ivan*): *Naš je Ivan čitao knjigu u čitaonici* ili iza *čitao* (u sintagmi *čitao knjigu*): *Naš Ivan čitao je knjigu u čitaonici*, a u govorenome jeziku iza sintagme *naš Ivan*: *Naš Ivan je čitao knjigu u čitaonici*. Naslonjenica *je*, nastavljaju Silić i Pranjković (2007), naslonjenica ako se naslanja. Iza *Naš Ivan je* gubi takav karakter jer je iza stanke. U rečenici *Naš Ivan je čitao knjigu u čitaonici* stanke dolaze iza *naš Ivan* i iza *čitao knjigu*: *Naš Ivan / je čitao knjigu / u čitaonici*. Ritmomelodijskim zakonitostima (koje vrijede za pisani jezik), ne odgovara da *je* bude iza stanke. I praktični primjeri (na svim razinama obrazovanja) pokazuju da u ovladavanju redosljedom enklitika u hrvatskome jeziku postoje određene poteškoće. Jednim od uzroka tomu mogu se smatrati različiti položaji enklitika u pisanome i govorenome jeziku koje spominju Silić i Pranjković. Rosandić navodi i da se „učenje pisanoga jezika (učenje pisanja kao jezične djelatnosti) povezuje se s učenjem govorenja (učenjem govorenoga jezika)“ te da „u početnoj nastavi jezičnoga izražavanja ne postoje veće razlike između pisanoga i govorenoga jezika, nego djeca pišu onako kako govore (poistovjećuju pisani i govoreni jezik).“ (Rosandić, 2002: 13) Osamostavljivanje pisanoga jezika započinje svjesno na kraju 2. razreda, dodaje Rosandić (2002). Prikupljeni su sastavci rezultat pismenoga izražavanja u 8. razredu kada bi, prema tomu, pisani jezik učenika već trebao biti potpuno samostalan i neovisan o govorenomu. Međutim, o položaju se zanaglasnica, prema Nastavnome planu i programu, uči tek u 7.

razredu osnovne škole¹⁹. Jedno je od objašnjenja učestaloga griješenja u položaju enklitika činjenica da učenici do 7. razreda osnovne škole „naviknu“ smještati enklitike prema logičkome slijedu, nakon cjelovite sintagme (*Naš Ivan je čitao knjigu.*) te im rečenica *Naš je Ivan čitao knjigu.* u kojoj su, prema ritmomelodijskim zakonitostima članovi poredani pravilnim redoslijedom, zvuči neprirodno ili im ne zvuči kao prva ispravna mogućnost. Gramatička norma traži postavljanje enklitika iza prve riječi u sitagmi, no „ostvarenja koja nastaju tim postupkom svojstvena su visokomu stilu hrvatskoga standardnoga jezika, ali ne i razgovornomu stilu, koji najčešće stavlja enklitiku iza prve sintagme u rečenici.“ (Udier, 2006: 63) O redoslijedu su enklitika u hrvatskome jeziku pisali mnogi. U svom radu o učenju hrvatskoga kao stranoga jezika, Udier (2006) govori o velikome broju odstupanja od standarda u studenata na svim razinama učenja što pokazuje da je ovladavanje redoslijedom enklitika u hrvatskome jeziku vrlo zahtjevno. Ta činjenica potvrđuje da se redoslijed rečeničnih sastavnica u hrvatskome standardnome jeziku ne može smatrati slobodnim²⁰. Da je redoslijed rečeničnih sastavnica (poglavito enklitika) slobodan, nastavlja Udier (2006), za njega ne bi vrijedila pravila. „Kada ne bi bilo pravila, ne bi bilo ni odstupanja i redoslijed se enklitika ne bi trebao posebno obrađivati i usvajati niti bi se u njemu moglo griješiti. A u nastavnoj se praksi pokazuje upravo suprotno: nastavnici i studenti moraju uložiti znatan napor da bi obradili i usvojili redoslijed enklitika.“ (Udier, 2006: 61 – 62)

---

¹⁹O tome govore nastavna jedinica *Samoznačne i suznačne riječi, naglasnice, nenaglasnice, prednaglasnice, zanaglasnice* te obrazovna postignuća: razlikovati samoznačne (leksičke) riječi i suznačne (gramatičke) riječi; razlikovati naglasnice i nenaglasnice: prednaglasnice i zanaglasnice (tipični primjeri); pravilno rabiti prednaglasnice i zanaglasnice u izgovoru i pisanju; prepoznavati naglasne cjeline; prepoznavati i pravilno izgovarati naglašene i nenaglašene riječi. Str. 45

²⁰Autorica se rada referira na prethodno objašnjenu tezu o slobodnome redu riječi, odnosno slobodnome redoslijedu rečeničnih sastavnica u hrvatskome standardnome jeziku koja se pojavljuje i u najpoznatijim hrvatskim gramatikama.

8. MOGUĆNOSTI UKLANJANJA UČENIČKIH POGREŠAKA

Učeničke pogreške važno je proučavati što ranije tijekom učeničkoga obrazovanja jer ih je tada lakše objasniti i u budućnosti spriječiti. Ovaj je rad samo jedan u nizu sve brojnijih istraživačkih radova koji se bave pogreškama u pismenim radovima učenika. „Proučavatelji otkrivaju vrste pogrešaka, njihovu prirodu, uvjetovanost i mogućnosti otklanjanja. Usprkos tim brojnim prilozima s različitih gledišta, mnoga su pitanja još uvijek neriješena (teorijski i praktično).“ (Rosandić 2002: 97) Učitelji i nastavnici nastoje učenike poučiti što boljoj i pravilnijoj upotrebi hrvatskoga jezika u govoru i pismu. „Jezične pogreške uvjetovane su nepoznavanjem jezične norme. Stoga se one predusreću i otklanjaju usvajanjem jezične norme (leksičke, gramatičke, stilističke i pravopisne). To je kontinuiran proces rada koji se ostvaruje u vertikalno-spiralnom slijedu.“ (Rosandić 2002: 102) Jedna je od mogućnosti opismenjavanja učenika i smanjivanja broja pogrešaka u pismenim radovima njihovo češće pisanje. Upravo se, navodi Težak (1996), čestim govorenjem i pisanjem stječu govorne i pismene navike. U nastavi se hrvatskoga jezika teži tomu da učenik stekne naviku govorenja i pisanja književnim jezikom. Polaskom u školu učenik, naime, pod utjecajem svojih izvanškolskih govornih navika, i u jezik kojim se koristi u školi unosi elemente koji ne pripadaju jezičnome standardu. Težak (1998) govori i o vremenu kada se u osnovnoj i srednjoj školi tijekom školske godine pisalo bar šest školskih zadataka kojima se provjeravao stupanj učenikove pismenosti, a te su zadatke imale važnu ulogu u utvrđivanju konačne ocjene iz hrvatskoga jezika. Osim toga, one su služile i kao vjerna slika učeničke pismenosti, bilo kao pojedinca ili razreda u cjelini. Rosandić (2002) kao uvjet uspješnoga rada na otklanjanju pogrešaka navodi domišljen sustav intervencija koje u tekstu pismenih radova započinju označavanjem pogrešaka različitim znakovima i verbalnim intervencijama u tekstu ili na rubnici teksta. Taj je sustav utemeljen na utvrđenim znakovima (simbolima) i uspostavlja utvrđeni znak za svaku pogrešku. Pri ispravljanju je učeničkih radova dopušteno upotrebljavati različite znakovne sustave, ali je važno da oni budu poznati učenicima. Rosandić (2002) navodi jezične i pedagoške intervencije učitelja (nastavnika) u tekstu na temelju kojih učenik otklanja pogreške i usavršava taj tekst. Zahvaljujući jezičnim intervencijama, učenici upoznaju normu, usvajaju zakonitosti oblikovanja teksta te izgrađuju individualni stil i kulturu izražavanja, a pedagoškim intervencijama učitelji utječu na odnos učenika prema pisanome izrazu, razvijaju zanimanje za pisanje, svijest o potrebi komuniciranja pisanim jezikom, osjećaj odgovornosti, točnost, smisao za ljepotu jezičnoga izraza i njihove stvaralačke sposobnosti, objašnjava Rosandić (2002). Učeničkim bi pogreškama, posebno onim učestalima, nastavnici trebali pridavati to veću važnost što se one

češće pojavljuju. Tako bi, primjerice, nakon pisanja školske zadaće u kojoj su gotovo svi učenici jednom (ili više puta) počinili pogreške u pisanju enklitike, valjalo na satu ispravka školske zadaće s njima ponoviti pravila o pisanju enklitike i odraditi vježbu u kojoj bi oni, na primjer, ispravljali primjere rečenica s enklitikom napisanom na pogrešnome mjestu. Osim toga, sustavnim bi se istraživanjem učeničkih pogrešaka moglo doći i do rezultata korisnih na višoj razini te bi oni mogli utjecati na promjene u načinu rada i obradbe određenih nastavnih sadržaja.

9. ZAKLJUČAK

U ovome su radu pobliže opisane pogreške u učeničkim pismenim sastavcima s osobitim obzirom na gramatičke pogreške. U teorijskome se dijelu govorilo o udjelu i važnosti pismenoga stvaralaštva u nastavi hrvatskoga jezika. Dijelom su učeničkoga pismenoga stvaralaštva i pismene pogreške. One su u teorijskom dijelu rada redom nabrojane, kako se navode i u stručnoj literaturi te razvrstane i definirane. U istraživačkome dijelu rada pozornost je usmjerena na učestalost određenih vrsta pogrešaka u pismenim radovima učenika. Rezultati istraživanja na učeničkim sastavcima završnoga razreda osnovne škole pokazali su koje se gramatičke pogreške najčešće pojavljuju u pismenome stvaralaštvu. Učenici osmoga razreda u pismenim sastavcima najviše griješe u redosljedu enklitike (pogreška se u redosljedu enklitike pojavljuje u 38 od 42 učenička rada), a slijede pogreške koje se tiču sročnosti subjekta i predikata (u 11 od 42 učenička rada), nenormativne upotrebe padeža (u 12 od 42 učenička rada), nenormativne upotrebe glagolskih oblika (kondiconala, glagolskoga pridjeva radnoga i infinitiva – u 8 učeničkih radova) te pogreške u pisanju neodređenih zamjenica (u 2 učenička rada). Analizama pojedinih pogrešaka i raspravama potkrijepljenima gramatikama hrvatskoga jezika pokušalo se ne samo doći do ispravnih rješenja, nego i objasniti zašto su učenici skloni često griješiti u određenim gramatičkim oblicima. Rezultati su istraživanja pokazali da učenici na kraju osnovne škole ne vladaju u potpunosti gramatičkim pravilima, na što je potrebno utjecati budući da se, ni u teoriji niti u praksi, u srednjoj školi jezičnome gradivu ne pridaje onoliko pozornosti koliko bi trebalo. Naposljetku je riječ o načinu ispravljanja i mogućnostima predusretanja i uklanjanja pogrešaka koje se najčešće pojavljuju u učeničkom pismenom stvaralaštvu te se kao rješenje problema čestih pogrešaka nudi što češće pisanje školskih sastavaka ili zadaća (pismeno izražavanje općenito) i detaljniji rad na područjima kojih su najčešće pogreške dio.

10. LITERATURA

1. Alerić, Marko. Imanentna gramatika u ovladavanju standardnojezičnom morfologijom. Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik. 2/2007/2, 190-206 str.
2. Barić, Eugenija, Lončarić, Mijo, Malić, Dragica, Pavešić, Slavko, Peti, Mirko, Zečević, Vesna, Znika, Marija. 2005. Hrvatska gramatika. Zagreb: Školska knjiga. 697 str.
3. Belaj, Branimir, Tanacković Faletar, Goran. Konceptualnosemantički temelji gramatičkih odnosa: predikatni instrumental u hrvatskome jeziku. Suvremena lingvistika. 70/2010/36, 147-172 str.
4. Hržica, Gordana, Lice, Karolina. Morfološke pogreške u uzorcima govornog jezika djece urednog jezičnog razvoja i djece s posebnim jezičnim teškoćama. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja. 1/2013/49, 65-77 str.
5. Jelaska, Zrinka, Bjedov, Vesna. Pogreške ili promjene – ovladanost odabranim hrvatskim morfosintaktičkim sadržajima učenika završnoga razreda osnovne škole. Jezikolsovlje. 2-3/2015/16, 227-252 str.
6. Karač, Ivo. 2007. Pismo izražavanje od I. do VIII. razreda osnovne škole. Ogranak Dubrovnik: Hrvatski pedagoški književni zbor. 148 str.
7. Kuna, Branko. Norma i posvojni genitiv bez odredbe. Jezik. 1/1999/47, 1-9 str.
8. Matković, Šimun Ivan. O značenju glagola (o)ženiti (se), vjenčati(se), udati(se). Crkva u svijetu. 6/1968/3. 93-96 str.
9. Matovac, Darko. 2013. Semantika hrvatskih prijedloga: doktorski rad. Osijek: Filozofski fakultet Osijek, 311 str.
10. Milas, Mate. Usporedba govornih i pisanih pripovjednih tekstova učenika 3., 5. i 7. razreda osnovne škole. Hrvatski: časopis za teoriju i praksu nastave hrvatskoga jezika, književnosti, govornoga i pismenoga izražavanja te medijske kulture. 2/2008/5, 39-64 str.
11. Milković, Alen. Razmatranje glagolske prijelaznosti i povratnosti u hrvatskome jeziku. Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. 1/2010/35, 243-256 str.
12. Rosandić, Dragutin. 2002. Od slova do teksta i metateksta (teorija i praksa pismenoga izražavanja u osnovnoj školi). Zagreb: Profil international. 223 str.
13. Silić, Josip, Pranjković, Ivo. 2007. Gramatika hrvatskoga jezika. Zagreb: Školska knjiga. 422 str.

14. Težak, Stjepko. 1996. Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1. Zagreb: Školska knjiga, 455 str.
15. Težak, Stjepko. 1998. Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 2. Zagreb: Školska knjiga, 461-723 str.
16. Težak, Stjepko, Babić, Stjepan. 2007. Gramatika hrvatskoga jezika. Zagreb: Školska knjiga, 339 str.
17. Udier, Lucija. Položaj glagolskih enklitika u nastavi hrvatskoga kao stranoga jezika za početnike. Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik. 1/2006/1, 61-68 str.
18. Visinko, Karol. 2010. Jezično izražavanje u nastavi hrvatskoga jezika, Pisanje. Zagreb: Školska knjiga. 398 str.
19. Zovko Dinković, Irena. The Position of Negative Element in Prepositional Phrases with Negative Indefinites. Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. 2/2014/39, 675-690 str.

11. IZVORI

1. Vican, Dijana, Milanović Litre Ivan (ur.), 2006. Nastavni plan i program za osnovnu školu. Zagreb: MZOŠ, 366 str.
2. Hrvatski jezični portal. <http://hjp.znanje.hr/> , 15. travnja 2016.

12. ŽIVOTOPIS

Rođena sam 25. prosinca 1991. godine u Titisee-Neustadtu (SR Njemačka). U završnim sam razredima osnovne škole sudjelovala na natjecanjima iz hrvatskoga jezika i smotri LiDraNo, nastavivši s time i u srednjoj školi, Isusovačkoj klasičnoj gimnaziji s pravom javnosti u Osijeku, koju sam upisala 2006. godine. Po završetku gimnazije, 2010. godine upisala sam preddiplomski studij Hrvatskoga jezika i književnosti i Engleskoga jezika i književnosti na Filozofskome fakultetu u Osijeku. Godine 2013., nakon obrane završnog rada „Zrinski i Frankopan u povijesnoj tragediji“ pod mentorstvom doc. dr. sc. Ivana Trojana, stekla sam zvanje sveučilišne prvostupnice hrvatskoga jezika i književnosti i engleskoga jezika i književnosti. Iste sam godine upisala diplomski studij Hrvatskoga jezika i književnosti (nastavničkoga smjera) i Engleskoga jezika i književnosti (prevoditeljskoga smjera). Tijekom diplomskoga sam studija dva semestra provela na Pädagogische Hochschule Karlsruhe (Pedagoški fakultet) u SR Njemačkoj kao student na razmjeni (*Erasmus+* program). Tema je moga diplomskoga rada iz područja metodike nastave hrvatskoga jezika, a po završetku bih se diplomskoga studija voljela baviti nastavničkim i prevoditeljskim radom u Hrvatskoj i inozemstvu.